

Medicína.cz, 21. 8. 2017

Amputace končetiny neznamená konec života

Kategorie: Aktuality

21. srpen 2017

Amputace představuje pro každého pacienta obrovský zásah do celého těla i jeho dosavadního života. Nejčastěji jsou v České republice amputace prováděny na dolních končetinách. Důvody amputací jsou nejčastěji diabetes a ischemická choroba končetin na podkladě onemocnění cév. Obě příčiny se přitom navzájem prolínají. Počet velkých amputací, v bérce či ve stehně, je srovnatelný se západním světem. Tvůří přibližně 25 případů na 100 tisíc obyvatel ročně. Číslo je poměrně stabilní, zato roste počet malých amputací – prstů. „Neklesající počet velkých amputací je zřejmě způsoben i stárnutím populace a strmým vzestupem počtu diabetiků,“ uvádí MUDr. Libor Musil, primář rehabilitačního oddělení Rehabilitační kliniky Malvazinky (VAMED Mediterra).

Komplexní rehabilitace je nezbytnou podmínkou k tomu, aby měl pacient možnost správně užívat protetické pomůcky nahrazující dolní končetinu. Důležité jsou předoperační přípravy a psychologická příprava pacienta na zákrok a ztrátu končetiny.

Po samotné amputaci končetiny nastává období přípravy na návrat do aktivního života. Naprosto zásadní je úloha lékaře i při následném hojení, medikaci, potlačování bolesti po zákroku až po zhodnocení celkového stavu pacienta. Délka adaptace je naprosto individuální. Většinou po dvou týdnech hojení, je člověk schopný se postavit a může se začít s přípravou prozatímní – první protézy. Tu má na starosti protetik, patřící k týmu odborníků, vysokoškolsky vzdělaný člověk, který dokáže vytvarovat dokonalá pahýlová lůžka i oboustranně amputovaným pacientům.

Zásadní součástí přípravy je bandážování pahýlu, cvičení a posilování svalů, u diabetiků, kde je delší hojení je nutno navíc použít i speciálních technik (lymfodrenáže ke zmiňování otoků).

Do dalšího života po ztrátě končetiny pomáhají pacientům protézy. Protéza horní končetiny, která není tak častá, je buď kosmetická, nebo kompenzační. Protéza pro dolní končetiny je nosná, aby unesla celou váhu jeho těla. Náhrady by měly vždy simulovat zdravou končetinu a zcela vyhovovat aktivitě pacienta.

Jedna protéza nikdy nestačí. Z počátku operovaná zbývající část končetiny ubývá na objemu a mění tvar. Tomu se musí přizpůsobit protézové lůžko a až v situaci, kdy pacient necítí žádný diskomfort, vytvoří se lůžko definitivní. Protéza má svoji omezenou životnost. Záleží na péči, které jí pacient věnuje.

První den, kdy dostane pacient od protetika protézu, se musí postavit a začít zkoušet kroky. Nastává zlom, začíná chůze, tzv. vertikalizace, spolehnutí na protézu – první kroky. To vše pod dozorem odborného terapeuta.

Nácvik dále pokračuje dle aktivity a kondice pacienta. Následují další cviky, střídání polohy vsedě a ve stoje, cviky v bradlech, chůze po šikmé ploše, ze schodů, přes překážky i v terénu. Pacient se rovněž seznamuje s travnatým terénem, drsným povrchem i šterkem na běžné cestě. Jedná se o nácvik klienta na běžné situace v každodenním životě. Motivační složka je velice důležitá, psychika se v průběhu rehabilitaci mění. Může dojít ke komplikacím (otok pahýlu, potíže s nasazením protézy apod.). Důležité také je, že pacienti cvičí dohromady a mají tak jedinečnou možnost učit se jeden od druhého. Celkový program chůze je časově náročný, ale přináší výsledky. Pacienti zpravidla denně rehabilitují po dobu tří až čtyř týdnů. Po absolvování této doby jsou obvykle schopni chůze bez opory. Cvičení nabízí Rehabilitační klinika Malvazinky ve Škole chůze, včetně celé řady dalších rehabilitačních programů. Zároveň se zde klienti učí, jak pečovat o pahýl (masáže jizvy, pahýlu).

Pro zajímavost. Už pět let funguje v České republice sdružení, které se jmenuje „No foot, No stress, No problem“. Založili ho klienti a pacienti Rehabilitační kliniky Malvazinky, Andrea Bizobohatá a Petr Částka. Oba oboustranně amputovaní, kteří tehdy sami nevěděli, co dál. Chyběla informovanost, hledali rady od známých, zmínky kdekoli a v té době se rozhodli, že budou pomáhat amputovaným, aby jim alespoň trochu usnadnili cestu k vybavení, k odborníkům, na správné pracoviště, k fyzioterapeutům a všem, kteří jim mohou pomoci. Založili občanské sdružení a jezdí za klienty, povídají si s nimi, povzbuzují je, radí, ukazují jim, co a jak. „Je to velká motivace, když přijde 40letá žena, která nemá ani jednu nohu, v sukni a teniskách, vysmátá a začne vyprávět, že to vlastně všechno jde zvládnout a zase žít,“ uzavírá fyzioterapeutka.